

Puheeksi ottaminen nuorisotyössä

Alkoholi, nikotiinituotteet, huumeet ja rahapelaaminen

1.

EI HUOLTA

Keskustele päihdesäännöistä ja sitouta niihin

Nuorisotiloilla, kouluissa ja oppilaitoksissa, leireillä ja työpajoilla toteutuva nuorisotyö on lähtökohtaisesti päihteetöntä ja rahapelaamatonta. Tärkeää on käsitellä nuorten kanssa perustelut säännöille ja korostaa, että huolista voi aina keskustella. Päihdesäännöillä luodaan toimintaan selkeät raamit, joilla varmistetaan kaikille nuorille turvallinen osallistuminen.

Hyödynnä suunniteltuja päihdekasvatuskeskusteluja

Jokainen aikuinen voi keskustella nuoren kanssa päihteistä. Perusidea on lisätä ymmärrystä ilmiöistä, käsitellä arvoja, asenteita ja mielipiteitä sekä harjoitella sosiaalisia- ja elämähallintataitoja. Näin tuetaan nuoren tervettä ja turvallista kasvua. Päihdekasvatuskeskustelut voivat olla myös etukäteen suunniteltuja, vuorovaikutuksellisia ja tutkittuun tietoon perustuvia keskusteluja päihteistä sekä rahapelaamisesta nuorten kanssa.

Ota päihteiden käyttö ja rahapelaaminen puheeksi tietyissä tilanteissa

Nuorisotyössä päihteet voidaan ottaa puheeksi hyvin erilaisissa tilanteissa. Päihteidenkäyttö otetaan systemaattisemmin puheeksi etsivän nuorisotyön ja työpajavalmennuksen ensimmäisissä kohtaamisissa. Muissa nuorisotyön toiminnoissa, kuten nuorisotiloilla, kouluissa ja oppilaitoksissa sekä leireillä, päihteistä keskustellaan aina tarpeen vaatiessa osana muuta toimintaa. Esimerkiksi silloin, jos alueella on noussut esiin paikallisia päihdeilmiöitä tai jos nuoret itse kysyvät aiheesta.

2.

HUOLI HERÄÄ

Kun huoli nuoresta herää..

Keskustele ja kuuntele aina arvostavasti, avoimesti, rauhallisesti ja syyllistämättä. Osoita puheella ja eleillä kiinnostusta ja välittämistä.

Esimerkki 1. Muutoksia nuoren käyttäytymisessä, poissaoloja, peruuntuneita tapaamisia, vastaamatta jääneitä viestejä, nuoreen on hankala saada yhteyttä.

- Ajoita ja kehystä puheeksi ottaminen tilanteeseen sopivasti, huomioi esimerkiksi kulttuuritausta. Mahdollista luottamuksellinen keskustelu.
- Kerro, että olet huolissasi ja mistä olet huolissasi ja että haluat auttaa. Kuuntele.
- Kerro, että huolen vuoksi ja auttaaksesi paremmin otat myös päihteiden käytön ja rahapelaamisen puheeksi.
- Kartoita keskustelemalla käytön useutta ja määriä sekä nuoren voimavaroja (ystävät, vanhempien ja läheisten tuki, harrastukset, opiskelumotivaatio, itsetunto, mieliala, tiedot ja asenteet).
- Keskustelkaa siitä, mitä hyvää nuoren elämässä tilanteesta huolimatta on, ja tarjoa esiin nouseviin huoliin tukea. Pohdi myös muiden palveluiden tarvetta.

Esimerkki 2. Nuori tulee päihtyneenä toimintaan.

- Ohjaa nuori rauhallisesti sivuun, mutta älä jätä tilannetta siihen, vaan kerro, että olet huolissasi.
- Kerro, miksi nuori ei voi olla kyseisellä hetkellä mukana toiminnassa, mutta korosta, että hän on kuitenkin jatkossa tervetullut mukaan.
- Selvitä nuoren akuutti tarve ja kerro, että haluat jatkaa keskustelua hänen kanssaan myöhemmin (esim. seuraavana päivänä), koska haluat varmistaa, että hän voi hyvin.
- Ohjaa nuori pois toiminnasta turvallisesti varmistamalla turvallinen aikuinen saattaja / hakija.
- Käykää tarvittaessa tilannetta läpi muiden paikalla olleiden nuorten kanssa yleisellä tasolla kerraten päihdesäännöt ja niiden perusteet.

3.

PUHEEKSIOTON JÄLKEEN

- Kannusta nuorta pohtimaan käsitellyjä asioita ja kerro hänelle, että olet valmis keskustelemaan niistä myös jatkossa. Seuraa nuoren tilannetta. Ota itse matalalla kynnyksellä asia uudelleen puheeksi.
- Jos alaikäisellä nuorella on päihteiden käyttöä, otetaan yhteyttä huoltajiin ja lastensuojeluun. Kerro ja perustele tämä myös nuorelle. Tarvittaessa saatetaan nuori tukipalveluihin.

Muista: Nuoren odottaessa palveluihin pääsyä tai nuoren ollessa palveluiden piirissä, voit monin tavoin edelleen tukea nuoren päihteiden käytön tai rahapelaamisen vähentämistä tai lopettamista:

- olemalla läsnä nuoren elämässä
- vahvistamalla elämäntilannetta sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja
- auttamalla tunnistamaan tapoja välttää päihteiden käyttöä ja pelaamista

- motivoimalla hoitoon ja hoidossa pysymiseen
- tarjoamalla ymmärrystä ja kannustusta repsahdusten hetkellä sekä luoden luottamusta ja toivoa nuoren tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

Huomioi myös nämä:

Kaikissa päihdekeskusteluissa ja puheeksioton vaiheissa yhteistä on arvostava kohtaaminen, nuoren kuuntelu ja tukeminen hänen omista lähtökohdistaan käsin. Päihdeistä keskustellaan neutraalisti, omat asenteet jäävät taustalle ja tavoitteena on aina nuoren terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Ammattilaisen tehtävä ei ole tuomita tai syyllistää, vaan pyrkiä löytämään ratkaisuja nuoren tilanteen tukemiseen, vaikka päihteidenkäyttöä ja päihdehaittoja ilmeni siksikin. Tärkeää on myös nähdä nuoren tulevaisuus toiveikkaana ja mahdollisuuksia pienin askelin vähentää päihteiden käyttöä. Retkahdukset kuuluvat vaikeisiin päihdeongelmiin. Tämän ymmärtäminen auttaa ylläpitämään toivoa ja merkityksellisyyttä nuorta tukevassa työssä.

Palveluohjaus/verkostojen yhteystiedot: Huolehdi, että tiedossasi on tahot, joihin ohjaat nuoren päihdehaittoja havaitessasi. Tiedot voivat sisältyä esim. perehdytyskansioon, päihdetoimintamalliin tai olla työhuoneen yhteisellä ilmoitustaululla. Tärkeintä on, että kaikilla ammattilaisilla on ajantasaiset tiedot sosiaali- ja terveyspalveluista, joihin päihteitä käyttävä nuori voidaan ohjata tukea ja hoitoa saadakseen. Myös lastensuojelun päivytyt sekä jatkuvan yhteyshenkilön tiedot tulee pitää ajantasaisena.

Vinkkejä ja tukimateriaaleja
ehyt.fi/puheeksi-ottaminen-nuorisotyossa

